

BINNENLAND

Drinkwaterbedrijf heeft geld nodig voor een klimaatproof watersysteem

➔ Investering in watersysteem hoognodig

➔ Maar door winstregulering kan drinkwaterbedrijf geen geld vrijmaken

➔ Aanpassing winstregulering noodzakelijk

Door klimaatverandering staan drinkwaterbedrijven voor een enorme opgave. Langere perioden van hitte en droogte vragen om extra investeringen in productie- en distributiecapaciteit. Doen we dat niet, dan dreigt er een tekort aan schoon en duurzaam drinkwater.

Maar door het huidige systeem van winstregulering kunnen deze bedrijven niet het benodigde extra geld genereren om deze investeringen te doen. Aanpassing van de winstregulering is daarom noodzakelijk.

Klimaatverandering leidt tot extremere weerstypen, met hevigere regenbuien op het ene moment en langere perioden van droogte op het andere. Dit trekt een zware wissel op het watersysteem. Tegelijk neemt het waterverbruik nog altijd toe. Ook zorgen digitalisering, cybersecurity en onderhoud voor een stijgende noodzaak tot investeren. De totale investeringsbehoefte in de drinkwatersector neemt de komende tien jaar met ruim 60% toe tot in totaal €6,7 mrd. De grote vraag is hoe dit te financieren.

WETTELIJK MAXIMUM

Want financieren vanuit eigen vermogen, door meer winst te realiseren, is door de winstregulering voor de meeste drinkwaterbedrijven onmogelijk gemaakt. De overheid heeft namelijk een wettelijk maximum opgelegd aan de te realiseren winst. De minister stelt om de paar jaar een maximum vermogenskostenvoet (wacc) vast, waaruit zowel de kosten voor eigen vermogen als vreemd vermogen betaald moeten worden.

Door de dalende marktrentes is de wacc fors gedaald. In de periode 2011 - 2019 bedroeg de wacc nog gemiddeld 4,8%. Momenteel is de wacc 2,75% en volgend jaar dreigt deze zelfs 2,2% te worden. Ook als de bedrijven de maximaal toegestane winst realiseren, is dit onvoldoende om het eigen vermogen te versterken. Zo ontbreekt een basis voor de financiering van noodzakelijke investeringen.

De enige manier waarop binnen de huidige regulering het eigen vermogen aanzienlijk versterkt kan worden, is bijstorting van vermogen door de huidige publieke aandeelhouders, de provincies en gemeenten. Maar nagenoeg alle provincies en gemeenten hebben onvoldoende middelen om fors eigen vermogen bij te storten. Dit geld is in feite van de burgers. Het zou

vreemd zijn als geld nodig voor investeringen op deze manier wel naar de waterbedrijven mag, maar niet via de winsten. Bovendien vereist het profijtbeginsel dat de integrale kosten van drinkwater in het tarief opgenomen zijn, dus ook de kosten voor investeringen.

Ook het gat financieren met een achtergestelde lening die als eigen vermogen kan worden gekwalificeerd, loopt tegen vergelijkbare bezwaren aan als bijstorting van vermogen.

Financieren vanuit het vreemd vermogen wordt ook lastig. Door de stijgende investeringen zullen veel bedrijven de komende jaren niet meer voldoen aan de financiële eisen die banken stellen. Kortom, er dreigt een groot financieeringsprobleem voor drinkwaterbedrijven. Gezien het publieke belang van voldoende, duurzaam en schoon drinkwater is dat onacceptabel.

De beperkende voorwaarde die ervoor zorgt dat de benodigde investeringen niet gefinancierd kunnen worden, is de regulering van de winst. Die is destijds bedacht om burgers te beschermen. Daar is veel voor te zeggen, omdat drinkwaterbedrijven monopolist zijn.

Maar burgers zullen er geen enkele moeite mee hebben als drinkwaterbedrijven een iets hogere waterprijs moeten rekenen om een toekomstbestendige drinkwatervoorziening te kunnen financieren. Een normaal prijs- en winstniveau is hard nodig om hierdoor voldoende eigen vermogen te creëren.

Het probleem dat voortvloeit uit het monopolie is immers niet dat er winst gemaakt wordt. Men wil voorkomen dat de mogelijkheid aanwezig is dat de eigenaren te veel winst in eigen zak stoppen. Dit kunnen we verhinderen door de jaarlijks uit te keren winst en de solvabiliteit te maximaleren.

TUSSENTIJDSE OPLOSSINGEN

Aangezien de huidige regulering wettelijk vastligt, kost het tijd om dit aan te passen. Omdat de investeringen snel noodzakelijk zijn, zijn ook tussentijdse oplossingen nodig. Dit kan eenvoudig door de maximaal toegestane winst te versoepelen. In knelgevallen kan door middel van een hardheidsclausule maatwerk geleverd worden. Dit laatste als er geen andere oplossingen zijn binnen de huidige regulering om maatschappelijke noodzakelijke investeringen te financieren.

Snelle aanpassing van de winstregulering is echter essentieel om een structurele oplossing te bieden.

Elbert Dijkgraaf is hoogleraar aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Maarten Veraart is verbonden aan Andersson Elffers Felix. Dit artikel is gebaseerd op hun onderzoek in opdracht van drinkwaterbedrijf Vitens.